

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 9 juli 2020*

”Begäran om förhandsavgörande – Konsumentskydd – Direktiv 93/13/EEG – Oskäligen villkor i konsumentavtal – Tillämpningsområde – Artikel 1.2 – Begreppet ’bindande författningsföreskrifter’ – Dispositiva bestämmelser – Lån i utländsk valuta – Avtalsvillkor om risk för växelkursförändring”

I mål C-81/19,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Curtea de Apel Cluj (Appellationsdomstolen i Cluj, Rumänien) genom beslut av den 27 december 2018, som inkom till domstolen den 1 februari 2019, i målet

NG,

OH

mot

SC Banca Transilvania SA,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot, domstolens vice ordförande R. Silva de Lapuerta, tillika tillförordnad domare på första avdelningen, samt domarna L. Bay Larsen, C. Toader och N. Jääskinen (referent),

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: handläggaren R. Șereș,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 6 februari 2020,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- NG och OH, genom V. Lupu och G. Perju, avocați,
- SC Banca Transilvania SA, genom S. Tîrnoveanu, L. Retegan och A. Iorgulescu, avocați,
- Rumäniens regering, inledningsvis genom E. Gane, L. Litu, O.-C. Ichim och C.-R. Cantar, därefter genom E. Gane, L. Litu och O.-C. Ichim, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: rumänska.

- Tysklands regering, genom J. Möller, M. Hellmann och E. Lankenau, samtliga i egenskap av ombud,
  - Europeiska kommissionen, genom C. Gheorghiu och N. Ruiz García, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 19 mars 2020 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (EGT L 95, 1993, s. 29; svensk specialutgåva, område 15, volym 12, s. 169).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan NG och OH, å ena sidan, och SC Banca Transilvania SA (nedan kallad Banca Transilvania), å andra sidan. Målet rör frågan huruvida ett villkor i det mellan parterna ingångna refinansieringsavtalet, uttryckt i utländsk valuta, är oskäligt.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I trettonde skälet i direktiv 93/13 anges följande:

”Sådana författningsföreskrifter hos medlemsstaterna som direkt eller indirekt reglerar villkoren för konsumentavtal antas inte innehålla oskäliga villkor. Därför förefaller det inte nödvändigt att villkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter och principer eller bestämmelser i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt underkastas bestämmelserna i detta direktiv. I det avseendet omfattar uttrycket ’bindande författningsföreskrifter’ i artikel 1.2 även regler som enligt lagstiftningen gäller mellan de avtalsslutande parterna om inget annat har avtalats.”

- 4 I artikel 1.2 i direktivet föreskrivs följande:

”Avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter samt bestämmelser eller principer i internationella konventioner som medlemsstaterna eller gemenskapen har tillträtt, särskilt inom transportområdet, är inte underkastade bestämmelserna i detta direktiv.”

- 5 Artikel 3 i direktivet har följande lydelse:

”1. Ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling skall anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

2. Det skall alltid anses att ett avtalsvillkor inte har varit föremål för individuell förhandling om det har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka villkorets innehåll; detta gäller särskilt i samband med i förväg formulerade standardavtal.

...”

Rumänsk rätt

- 6 I artikel 1578 i Cod Civil (nedan kallad civilagen) föreskrevs vid tidpunkten för de faktiska omständigheterna i det nationella målet följande:

”Den skyldighet som följer av ett penninglån uppgår alltid endast till det penningbelopp som anges i avtalet.

Om valutakurserna stiger eller sjunker innan betalningsfristen löper ut, ska gäldenären återbetala lånebeloppet och har skyldighet att återbetala det endast i den valuta som används vid tidpunkten för betalningen.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 7 NG och OH ingick den 31 mars 2006 ett konsumentkreditavtal med SC Volksbank România SA, sedermera Banca Transilvania, genom vilket sistnämnda bolag lånade ut ett belopp på 90 000 rumänska lei (RON) (cirka 18 930 euro) (nedan kallat det ursprungliga avtalet).
- 8 Den 15 oktober 2008 ingick samma parter ett kreditavtal i schweiziska franc (CHF) i syfte att återfinansiera det ursprungliga avtalet (nedan kallat återfinansieringsavtalet). Det sistnämnda avtalet avsåg ett belopp på 65 000 CHF (cirka 42 139 euro), det vill säga ungefär 159 126 RON enligt den växelkurs som gällde mellan dessa valutor vid tidpunkten för undertecknandet av nämnda avtal.
- 9 Enligt de interna föreskrifterna för Banca Transilvania var den högsta tillåtna skuldnivån 55 % av låntagarnas finansiella kapacitet. När det gäller NG och OH beräknades denna tröskel med beaktande av växelkursen för schweiziska franc i förhållande till den rumänska leu (nedan kallad växelkursen CHF/RON), såsom den gällde innan avtalet om refinansiering undertecknades och motsvarade, den dag då lånet ingicks, 35,04 % av deras inkomster.
- 10 I avsnitt 4 punkt 1 i de allmänna villkoren i återfinansieringsavtalet angavs att alla betalningar som gjordes på grundval av avtalet skulle göras i den valuta i vilken lånet var uttryckt. Det angavs även att låntagaren under vissa förutsättningar kunde begära att banken skulle ange lånet i en ny valuta, dock utan att banken var skyldig att efterkomma en sådan begäran. Det föreskrevs även att banken skulle ges i uppdrag att genomföra växling, i låntagarens namn och för dennes räkning, för att avveckla förfallna betalningsförpliktelser med användning av sin egen växelkurs.
- 11 Fluktuationerna i växelkursen CHF/RON mellan oktober 2008 och april 2017 medförde att det belopp som NG och OH hade lånat ökade med 117 760 RON (cirka 24 772 EUR).
- 12 Den 23 mars 2017 väckte NG och OH talan vid Tribunalul Specializat Cluj (domstol i första instans i Cluj, Rumänien) och yrkade bland annat att denna domstol skulle fastställa att avsnitt 4 punkt 1 i de allmänna villkoren i refinansieringsavtalet var oskäligt. NG och OH hävdade även att Banca Transilvania hade åsidosatt sin informationsskyldighet genom att inte vid förhandlingen och ingående av detta avtal underrätta dem om den risk som en omläggning av det ursprungliga avtalet till en utländsk valuta skulle medföra. Eftersom låntagarna endast hade inkomster i rumänska lei, borde Banca Transilvania ha uppmärksammat dem på effekterna av en devalvering av denna valuta i förhållande till den utländska valuta i vilken lånet skulle återbetalas. Villkoret om återbetalning i utländsk valuta skapade dessutom en obalans till nackdel för låntagarna, eftersom det endast är de som bär valutarisken. NG och OH yrkade därför vid Tribunalul Specializat Cluj (domstol i första instans i Cluj) att den växelkurs CHF/RON som gällde då refinansieringsavtalet ingicks skulle frysas och att de belopp som hade betalats på grundval av en mindre förmånlig växelkurs skulle återbetalas.

- 13 Nämnda domstol biföll delvis den talan som väckts av NG och OH. Denna domstol ogillade emellertid yrkandet att den växelkurs CHF/RON som gällde vid ingåendet av återfinansieringsavtalet skulle frysas. Den fann att även om villkoret i avsnitt 4 punkt 1 i de allmänna villkoren i refinansieringsavtalet visserligen återspeglar principen om "monetär nominalism", som slås fast i artikel 1578 i den rumänska civillagen, omfattades det av tillämpningsområdet för direktiv 93/13, eftersom en sådan bestämmelse är dispositiv och inte tvingande. Enligt nämnda domstol var det därför möjligt att pröva huruvida villkoret var oskäligt. Efter en sådan prövning konstaterade den nationella domstolen vidare att villkoret var formulerat i klara och begripliga ordalag och att Banca Transilvania hade uppfyllt sin informationsskyldighet, eftersom Banca Transilvania inte hade kunnat förutse de betydande variationerna i växelkursen CHF/RON.
- 14 NG och OH, å ena sidan, och Banca Transilvania, å andra sidan, överklagade denna dom till den hänskjutande domstolen, Curtea de Apel Cluj (Appellationsdomstolen i Cluj, Rumänien). Banca Transilvania har, i motsats till NG:s och OH:s överklagande, gjort gällande att avsnitt 4 punkt 1 i de allmänna villkoren i refinansieringsavtalet, enligt vilken varje betalning som görs på grundval av nämnda avtal ska göras i den valuta i vilken lånet var uttryckt, omfattas av avtalets huvudföremål. Dessutom återspeglar avtalsbestämmelsen en bindande författningsföreskrift i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 93/13, som inte kan bli föremål för en prövning av huruvida den är oskälig.
- 15 Enligt den hänskjutande domstolen framgår det av domen av den 20 september 2017, *Andriciuc m.fl.* (C-186/16, EU:C:2017:703), att när en avtalsklausul avspeglar en bindande bestämmelse i nationell rätt som är tillämplig mellan avtalsparterna oberoende av deras val eller om det finns en dispositiv bestämmelse som är tillämplig i andra hand, det vill säga om inte något annat har avtalats mellan parterna i detta avseende, omfattas den inte av tillämpningsområdet för direktiv 93/13.
- 16 Den hänskjutande domstolen har påpekat att artikel 1578 i civillagen är dispositiv, men att rumänska domstolar tillämpar den lösning som fastställdes i domen av den 20 september 2017, *Andriciuc m.fl.* (C-186/16, EU:C:2017:703) på olika sätt.
- 17 En stor majoritet av dessa domstolar anser att avtalsvillkor som avspeglar denna bestämmelse inte kan bli föremål för en prövning av huruvida de är oskäliga, i egenskap av dispositiva bestämmelser som ska tillämpas i avsaknad av en annan överenskommelse mellan parterna. Ett visst antal andra rumänska domstolar anser emellertid att näringsidkaren påtvingade konsumenten ett sådant villkor. Eftersom den sistnämnde inte kunde neka att ett sådant villkor infördes i avtalet kan det inte uteslutas att det kan prövas huruvida villkoret eventuellt är oskäligt.
- 18 Den hänskjutande domstolen har gjort gällande att majoriteten av de nationella domstolarnas uppfattning mildrar, eller rentav undanröjer, åtskillnaden mellan tvingande och dispositiva bestämmelser, vilket innebär att det är samma rättsliga ordning som tillämpas vid prövningen av huruvida de eventuellt är oskäliga.
- 19 En sådan tolkning vilar på en terminologisk skillnad mellan den rumänska versionen av lydelsen av artikel 1.2 i direktiv 93/13 och den franska språkversionen av samma artikel. Den hänskjutande domstolen har i detta avseende preciserat att även om ordet "bindande" används i den franska versionen hänvisas det i den rumänska versionen till "obligatoriska författningsföreskrifter". Den hänskjutande domstolen har understrukt att till skillnad från begreppet "bindande", vilket enligt den hänskjutande domstolen utesluter dispositiva bestämmelser, omfattar begreppet "obligatorisk" sådana bestämmelser. Om bindande bestämmelser är obligatoriska blir nämligen även dispositiva bestämmelser tillämpliga när de avtalslutande parterna har valt att inte avvika från dem.

- 20 Den hänskjutande domstolen vill dessutom få klarhet i omfattningen av bankens informationsskyldighet beträffande framtida fluktuationer i växelkursen för en utländsk valuta och vilka åtgärder den ska vidta för att säkerställa att de rättigheter som konsumenten har enligt direktiv 93/13 iakttas när det inte finns någon dispositiv bestämmelse för att ersätta ett avtalsvillkor som har konstaterats vara oskäligt.
- 21 Mot denna bakgrund beslutade Curtea de Apel Cluj (Appellationsdomstolen i Cluj) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:
- ”1) Ska artikel 1.2 i direktiv [93/13] tolkas så, att den inte utgör hinder för att pröva huruvida ett avtalsvillkor som återger en dispositiv bestämmelse från vilken parterna kunde göra avsteg men i praktiken inte gjorde eftersom avtalsvillkoret inte blev föremål för förhandling, såsom är fallet med det i det nationella målet aktuella avtalsvillkoret om att lånet ska återbetalas i samma utländska valuta som det beviljats i, är oskäligt?
- 2) Kan det i en situation där en konsument i samband med beviljande av ett lån i utländsk valuta inte har fått se beräkningar eller prognoser om den ekonomiska verkan som eventuella valutakursförändringar kan ha på de samlade betalningsskyldigheterna enligt avtalet med rätta anses att ett avtalsvillkor om att valutarisken uteslutande ligger på konsumenten (enligt den nominalistiska principen) är klart och begripligt formulerat samt att näringsidkaren/banken i god tro har fullgjort sin informationsplikt gentemot avtalsparten, om konsumenternas maximala skuldsättningsgrad, som fastställs av den rumänska nationalbanken, har beräknats enligt den växelkurs som gällde vid det datum då lånet beviljades?
- 3) Utgör direktiv 93/13, rättspraxis angående detta direktiv samt effektivitetsprincipen hinder för att ett avtal fortsätter att gälla oförändrat, trots att ett avtalsvillkor rörande valutarisken har förklarats vara oskäligt? Vilken ändring är möjlig för att låta bli att tillämpa det oskäliga avtalsvillkoret och för att iakttä effektivitetsprincipen?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 22 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling, men som återspeglar en regel som enligt nationell rätt är tillämplig mellan avtalsparterna när inget annat har avtalats i detta avseende, omfattas av direktivets tillämpningsområde.
- 23 Domstolen erinrar om att artikel 1.2 i direktiv 93/13, som avser avtalsvillkor som avspeglar bindande författningsföreskrifter, utgör ett undantag från direktivets tillämpningsområde (dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 52).
- 24 Detta undantag ska tolkas strikt och dess tillämpning förutsätter att två villkor är uppfyllda. För det första ska avtalsvillkoret avspegla en författningsföreskrift och för det andra ska föreskriften vara bindande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 mars 2020, Gomez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkterna 30 och 31 och där angiven rättspraxis).
- 25 Såsom framgår av trettonde skälet i direktiv 93/13 omfattar uttrycket ”bindande författningsföreskrifter ” i artikel 1.2 i direktivet även regler som enligt nationell lagstiftning gäller mellan de avtalslutande parterna om inte annat har avtalats (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 mars 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 26, och dom av den 3 april 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punkt 29).

- 26 Domstolen har vid flera tillfällen uttalat att detta undantag från tillämpningen av direktiv 93/13 motiveras av att det i princip får antas att den nationella lagstiftaren har sett till att det finns en balans mellan avtalsparternas rättigheter och skyldigheter vad gäller vissa avtal (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 mars 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 28, och dom av den 20 september 2018, OTP Bank och OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, punkt 53).
- 27 Den omständigheten att den nationella lagstiftaren har skapat en balans mellan samtliga rättigheter och skyldigheter för parterna i vissa avtal utgör således inte ett villkor för att undantaget i artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska kunna tillämpas, utan motiveringen för ett sådant undantag.
- 28 För att avgöra om villkoren för undantag är uppfyllda har EU-domstolen fastställt att det ankommer på den nationella domstolen att pröva om det aktuella avtalsvillkoret avspeglar bestämmelser i nationell rätt som är bindande mellan avtalsparterna oberoende av deras val eller om det avspeglar dispositiva bestämmelser, det vill säga bestämmelser som gäller om inget annat har avtalats mellan parterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 mars 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 26, dom av den 10 september 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 79, dom av den 20 september 2017, Andriuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703, punkterna 29 och 30, och dom av den 3 mars 2020, Gomez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, punkt 32).
- 29 I förevarande fall framgår det av beslutet om hänskjutande att det villkor i avsnitt 4 punkt 1 i de allmänna villkoren i återfinansieringsavtalet som kärandena i det nationella målet har gjort gällande är oskäligt föreskriver att "[v]arje betalning på grundval av avtalet ska ske i lånevalutan...".
- 30 Den hänskjutande domstolen har dessutom understrukit att ett sådant villkor återspeglar principen om monetär nominalism, såsom den fastställs i artikel 1578 i civillagen. Enligt denna ska "gäldenären återbetala lånebeloppet och är skyldig att återbetala det endast i den valuta som används vid tidpunkten för betalningen". Nämnda domstol kvalificerade dessutom artikel 1578 i civillagen som en dispositiv regel, nämligen att den är tillämplig på låneavtal när parterna inte har avtalat något annat.
- 31 Eftersom det villkor i de allmänna villkoren som kärandena i det nationella målet har gjort gällande är oskäligt enligt den hänskjutande domstolen återspeglar en dispositiv regel i nationell rätt, omfattas det av undantaget i artikel 1.2 i direktiv 93/13.
- 32 Den hänskjutande domstolen har emellertid påpekat att uttrycket "normă obligorie" ("obligatorisk bestämmelse") används i den rumänska språkversionen av artikel 1.2 i direktiv 93/13, där uttrycket "bindande författningsföreskrift" används i den franska språkversionen. Till skillnad från begreppet "bindande", som inte omfattar dispositiva bestämmelser, omfattar begreppet "obligatorisk" sådana bestämmelser. Det är därför nödvändigt att fastställa vilken språkversion som är korrekt, på grundval av direktivets ändamål och syften.
- 33 I detta avseende erinras om att enligt fast praxis från domstolen kan den formulering som använts i en av språkversionerna av en unionsbestämmelse inte ensam ligga till grund för tolkningen av denna bestämmelse eller ges företräde framför övriga språkversioner. Unionsbestämmelserna ska nämligen tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt mot bakgrund av de olika versionerna på samtliga unionsspråk. I händelse av bristande överensstämmelse mellan språkversionerna av en unionsrättslig text, ska den aktuella bestämmelsen tolkas med hänsyn till systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (dom av den 15 november 2012, Kurcums Metal, C-558/11, EU:C:2012:721, punkt 48, och dom av den 15 oktober 2015, Grupo Itevelesa m. fl., C-168/14, EU:C:2015:685, punkt 42).
- 34 Såsom har påpekats i punkt 25 i förevarande dom omfattar uttrycket "bindande författningsföreskrifter" i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 93/13, med hänsyn till trettonde skälet i direktivet, även dispositiva bestämmelser, det vill säga regler som enligt lag är tillämpliga mellan de avtalslutande

parterna om inget annat har avtalats. Ur denna synvinkel görs det i denna bestämmelse inte någon åtskillnad mellan bestämmelser som är tillämpliga oberoende av de avtalsslutande parternas val och dispositiva bestämmelser.

- 35 Den omständigheten att det kan göras avsteg från en dispositiv bestämmelse i nationell rätt saknar betydelse för prövningen av huruvida ett avtalsvillkor som avspeglar en sådan bestämmelse är undantaget, enligt artikel 1.2 i direktiv 93/13, från direktivets tillämpningsområde.
- 36 Den omständigheten att ett avtalsvillkor som återspeglar en av de bestämmelser som avses i artikel 1.2 i direktiv 93/13 inte har varit föremål för individuell förhandling påverkar inte heller bedömningen av om villkoret är undantaget från direktivets tillämpningsområde. Enligt artikel 3.1 i direktiv 93/13 är avsaknaden av individuell förhandling ett villkor för att det ska vara möjligt att pröva huruvida ett avtalsvillkor är oskäligt, vilket inte kan göras när avtalsvillkoret inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.
- 37 Mot bakgrund av det ovan anförda ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 1.2 i direktiv 93/13 ska tolkas så, att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling, men som återspeglar en regel som enligt nationell rätt är tillämplig mellan de avtalsslutande parterna när inget annat har avtalats i detta avseende, inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv.

Den andra och den tredje frågan

- 38 Eftersom den hänskjutande domstolen anser att det aktuella avtalsvillkoret i det nationella målet återspeglar en dispositiv bestämmelse i nationell rätt följer det av vad som anförts ovan att den inte omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 93/13 enligt artikel 1.2 i detta. Under dessa omständigheter saknas anledning att besvara den andra och den tredje frågan.

Rättegångskostnader

- 39 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 1.2 i rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal ska tolkas så, att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling, men som återspeglar en regel som enligt nationell rätt är tillämplig mellan de avtalsslutande parterna när inget annat har avtalats i detta avseende, inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv.

Underskrifter